

Seletuskiri „Siseministri 27. märtsi 2015. a käskkirja nr 1-3/87 „Toetuse andmise tingimused uussisserändajate kohanemise toetamiseks“ muutmise“ juurde

1. Sissejuhatus

Siseministri 27. märtsi 2015. a käskkirja nr 1-3/87 „Toetuse andmise tingimused uussisserändajate kohanemise toetamiseks“ (edaspidi *TAT*) muutmise on tingitud toetatavate tegevuste elluviimise käigus täpsustunud vajadustest. Toetatava tegevuse 2.1 *Infoplatvormi ja selle tugiteenuste väljatöötamine ja rakendamine* (edaspidi *tegevus 2.1*) eelarvet suurendatakse, et välja arendada automaatne andmevahetus infoplatvormi ning Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi *PPA*) asjakohaste andmebaaside vahel. Tegevuse 2.1 eelarvet suurendatakse toetatava tegevuse 2.2 *Kohanemiskoolituste väljatöötamine, piloteerimine ja rakendamine* (edaspidi *tegevus 2.2*) eelarve arvelt. Teine tegevust 2.2. puudutav muudatus on PPA-le rahaliste vahendite eraldamine elamisloa või tähtajalise elamisõiguse saanud inimeste suunamiseks kohanemiskoolitustele kuni automaatse andmevahetuslahenduse tööle hakkamiseni. Toetatavat tegevust 2.3 *Tugivõrgustike kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine* (edaspidi *tegevus 2.3*) puudutav muudatus seisneb selles, et tegevuse elluviimisesse kaasatakse partnerina MTÜ Eesti Külaliikumine Kodukant (edaspidi *MTÜ Kodukant*). Uue partneri ülesandeks on edendada Eestisse elama asunud välismaalaste osalemist vabatahtlikus ja vabaühenduste tegevuses.

Käskkirja kehtestatakse perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *STS*) § 7 lõike 2 punkti 1 ja § 16 lõike 1 alusel ning kooskõlas Vabariigi Valitsuse 31. jaanuari 2019. a korraldusega nr 34 „„Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirja“ kinnitamine“ (edaspidi *meetmete nimekirja*).

Käskkirja eelnõu koostasid Siseministeeriumi välisvahendite osakonna nõunik Ave Osman (e-post ave.osman@siseministeerium.ee, telefon 612 5242) ning kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna nõunik Kerli Zirk (e-post kerli.zirk@siseministeerium.ee, telefon 612 5082). Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Siseministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Merje Joll (merje.joll@siseministeerium.ee, tel 612 5235).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest punktist, millest esimesega muudetakse *TAT*-i ja teine on eelnõu rakendussäte.

Eelnõu punkti 1 kohaselt tehakse muudatusi *TAT*-i alljärgnevates punktides.

Punktides 1.3.2 ja 2.3.1.1 lisatakse partneriteks MTÜ Kodukant, Tartu Linnavalitsus ja Terviseamet. MTÜ Kodukant valiti partneriks Siseministeeriumi korraldatud konkursi „Uussisserändajate vabatahtlikus tegevuses osalemine“ tulemusena. Tartu Linnavalitsuse ja Terviseametiga sõlmitakse partnerluslepingud, et nad arendaksid nende vastutusallas olevaid teenuseid Eestisse alama asunud välismaalaste vaates vastavalt alategevuse 2.3.3.1 *Arendamist vajavate teenuste ja nende pakkumise võimekuse väljaselgitamine* raames selgunud vajadustele.

Punkti 2.3.1 täiendatakse **punktiga 2.3.1.3**, milles sätestatakse, mida MTÜ Kodukant toetatava tegevuse 2.3 raames tegema hakkab. Uus partner loob Eestisse elama asunud välismaalastele

alategevuse nr 2.3.3.2 *Teenuste arendamine* raames võimalused vabatahtlikus tegevuses osalemiseks ning toetab vabauhendusi nende inimeste kaasamisel vabatahtlikku tegevusse.

Eestis nii elamisloa, tähtajalise elamisõiguse kui viisa alusel elavate välismaalaste kaasamine ühiskondlikesse tegevustesse on väga oluline. Seeläbi saavad need inimesed sõlmida sotsiaalseid sidemeid ja samas panustada ka ühiskonda, edendades mõne vabauhenduse tegevusi ja valdkonda, mille parendamisse ühendus panustab. Konkreetsemalt on partneri ülesandeks kodulehe *Vabatahtlike Värav* (<https://vabatahtlikud.ee>) muutmine kolmekeelseks (eesti, vene ja inglise) ja WCAG 2.0 juurdepääsetavuse standardile vastavaks, vabauhenduste võimekuse tõstmine Eestisse elama asunud välismaalaste kaasamiseks ning nende inimeste kaasamine ühiskondlikesse tegevustesse teavitustöö abil.

Kuigi MTÜ Kodukant tegevus on eelkõige suunatud maapiirkondadele, ent uussisserändajad asuvad enamasti elama suurematesse linnapiirkondadesse, on MTÜ-1 Kodukant vabatahtliku tegevuse arendamise ja vabauhenduste kaasamise kogemus ja võimekus olemas üleriigiliselt, sealhulgas linnades, kuna MTÜ Kodukant on alates 2014. aastast koordineerinud üle-eestilist Vabatahtliku Tegevuse Võrgustikku.

Punkti 2.3.1 täiendatakse **punktiga 2.3.1.4**, milles sätestatakse, et lisanduv partner Tartu Linnavalitsus hakkab alategevuse nr 2.3.3.2 *Teenuste arendamine* raames koordineerima ja arendama eelkõige Tartusse ja võimaluse korral teistesse Lõuna-Eesti piirkondadesse elama asunud välismaalaste kohanemise toetamise vaates kohaliku tasandi tugivõrgustike koostööd ning kujundama ja arendama omavalitsuse avalike teenuste osutamise võimekust vastavalt sihtgrupi vajadustele. Tartu linna statistika kohaselt¹ moodustavad teistest rahvustest (sh vene rahvusest) inimesed 22% (ca 21 870 inimest) ja muu (sealhulgas määratlemata) kodakondsusega inimesed 10% (ca 9940 inimest) Tartu elanikkonnast, mis on märkimisväärsed protsendid. Nii Tartu linna valitsus, ettevõtjad kui ka ülikoolid on tõstatanud vajaduse arendada avaliku, era ja kolmanda sektori koostööd ja avalikke teenuseid nii, et need lihtsustaksid välismaalaste elama, õppima ja tööle asumist nii Tartus kui Lõuna-Eestis laiemalt. Seetõttu sätestatakse TAT-i muudatusega, et partner arendab kohaliku tasandi tugivõrgustike koostööd ning kujundab ja arendab teenuseid eelkõige Tartusse ja võimaluse korral, mis sõltub koostöösuhetest teiste omavalitsustega, teistesse Lõuna-Eesti piirkondadesse elama asunud välismaalaste vajaduste vaates. Täpsema teenuste kontseptsiooni ja arendamise ulatuse töötab partner välja sõlmitava partnerluslepingu raames.

Punkti 2.3.1 täiendatakse **punktiga 2.3.1.5**, milles sätestatakse, et lisanduv partner Terviseamet arendab Eestisse elama asunud välismaalaste kohanemise toetamiseks alategevuse nr 2.3.3.2 *Teenuste arendamine* raames esmatasandi tervishoiuteenuse kättesaadavust ja asjakohase informatsiooni kättesaadavust. Esmatasandi tervishoiuteenuseid pakub perearst koos pereõe ja teiste toetavate spetsialistidega. Eestisse elama asuvate välismaalaste arvu kasvades on kogunud aktuaalsust probleem, et riigikeelt mitte valdavatel inimestel on raskusi (eelkõige) inglise keeles teenindamise võimekusega perearstide leidmisega. Terviseamet plaanib kaardistada inglise, aga ka teistes keeltes teenindamise võimekusega perearstiteenuse pakkujad ning tõsta oma võimekust nõustada nii nende poole pöörduvaid välismaalasi esmatasandi tervishoiuteenusega seonduvates küsimustes kui ka tervishoiutöötajaid nende poole pöörduvate välismaalaste teemadel. Lisaks sellele plaanib Terviseamet arendada oma veebilehte ja töötada välja infomaterjale välismaalaste vajadustest lähtuvalt.

¹ Tartu arvudes 2017/2018 ja Statistiline ülevaade Tartu 2017, <https://www.tartu.ee/et/statistika>

Punktis 3 täpsustatakse tegevuse 2.2 kahe näitaja selgitust.

Tulemusnäitaja *Kohanemiskoolitustel osalejate arv* selgitusse lisatakse, et rakenduskava väljundnäitaja sihttase kokku on 18 343 ning tegevus 2.2 panustab sellesse osaliselt (12 843 osalejaga).

Rakenduskavaga seonduva tulemusnäitaja *Kohanemis- ja lõimumisprogrammi läbinute arv, kelle eesti keele oskus, informeeritus ja teadmised Eesti riigi, ühiskonna ja kultuuri kohta on paranenud* selgitusse lisatakse, et rakenduskava näitaja sihttase kokku on 12 840 ja tegevus 2.2 panustab sellesse osaliselt (8990 kohanemisprogrammi läbinuga).

Punktis 6 suurendatakse tegevuse 2.1 eelarvet 110 000 euro võrra (93 500 eurot Euroopa Sotsiaalfondi toetus ja 16 500 eurot riiklik kaasfinantseering) tegevuse nr 2.2 rahaliste vahendite arvelt. Tegevuse 2.1 uueks kogueelarveks on seega 620 000 eurot (527 000 eurot Euroopa Sotsiaalfondi toetus ja 93 000 eurot riiklik kaasfinantseering). Ühtlasi vähendatakse tegevuses 2.1 partneri PPA eelarvet 24 460 euro võrra (20 791 eurot Euroopa Sotsiaalfondi toetus ja 3669 eurot riiklik kaasfinantseering). Nii tegevuse 2.2 eelarvest lisanduvat kui partneri PPA arvelt vabanevat summat kasutab elluviija selleks, et viia lõpule automaatse andmevahetuslahenduse väljatöötamine. Andmevahetus infoplatvormi ja PPA asjakohaste andmebaaside vahel pole vaatamata esialgsetele plaanidele automaatseks saanud, kuna 2018. a luhtus hange teenusepakkuja leidmiseks. Hanke luhtumise üks peamine põhjus oli madal eeldatav maksumus võrreldes hanke skoobiga. Partner Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (edaspidi *SMIT*) kitsendas hanke skoopi ning viis 2019. a läbi turuanalüüsi, et selgitada välja täpsustatud skoobiga arenduse eeldatav maksumus. Analüüsi tulemi põhjal on elluviija teinud ettepaneku tegevuse 2.1 eelarve tõstmiseks, et tagada raha olemasolu automaatse andmevahetuse arendamise hankimiseks. Automaatse andmevahetuse välja arendamise vajalikkust ja olulisust tõstis esile ka äsja valminud kohanemis- ja lõimumismeetme vahehindamine („ESF kohanemis- ja lõimumismeetme rakendamise vahehindamine perioodil 2014–2018“, <https://www.struktuurifondid.ee/et/hindamine>). Tegevuse 2.2 eelarve väheneb selle ümbertõste tõttu 1,6% võrra ning elluviija hinnangul ei sea see muudatus tegevusele 2.2 seatud eesmärgi ja näitajate sihttasemete täitmist ohtu. Tegevuse 2.2 uueks kogueelarveks on selle muudatuse järel 6 608 734 eurot (5 617 424 eurot Euroopa Sotsiaalfondi toetus ja 991 310 eurot riiklik kaasfinantseering).

Lisaks tegevuses 2.1 partneri PPA eelarve vähendamisele 24 460 euro võrra lühendatakse ka PPA eelarve kasutusaega 2018. aastani, kuna alates 2019. a on PPA peamiseks ülesandeks seoses infoplatvormi ja kohanemiskoolitustega uussisserändajate suunamine kohanemiskoolitustele (sealhulgas Eestisse elama asunud välismaalaste vastavuse kontrollimine kohanemisprogrammis osalemise tingimustele). Selle ülesande täitmine on vastavalt TAT-i punktile 2.2.1.2 seotud eelkõige tegevusega 2.2, mistõttu nähakse PPA-le uussisserändajate suunamiseks vajalikud eelarvelised vahendid ette tegevuse 2.2 eelarvest. Kuna praeguseks on selge, et automaatne andmevahetuslahendus ei valmi 2019. a, eraldatakse PPA-le tegevuse 2.2 raames suurem summa kui tal tegevuses 2.1 kasutamata jääb (vastavalt 55 400 ja 24 460 eurot), et tagada piisav ressurss personalikuludeks kuni automaatse andmevahetuse tööle hakkamiseni.

Punktis 6 sätestatakse tegevuse 2.3 uue partneri MTÜ Kodukant eelarveks 64 650 eurot (54 952,50 eurot Euroopa Sotsiaalfondi toetus ja 9697,50 eurot riiklik kaasfinantseering) ja selle kasutuse ajaks 2019–2020 vastavalt konkursi tulemusel elluviija ja partneri vahel sõlmitud partnerluslepingule.

Tegevuse 2.3 uue partneri Tartu Linnavalitsus eelarveks sätestatakse 75 000 eurot (63 750 eurot Euroopa Sotsiaalfondi toetus ja 11 250 eurot riiklik kaasfinantseering) ja selle kasutuse ajaks 2019–2021 vastavalt elluviija ja partneri vahel kavandatava partnerluslepingu eelarve prognoosile.

Tegevuse 2.3 uue partneri Terviseamet eelarveks sätestatakse 85 000 eurot (72 250 eurot Euroopa Sotsiaalfondi toetus ja 12 750 eurot riiklik kaasfinantseering) ja selle kasutuse ajaks 2019–2021 vastavalt elluviija ja partneri vahel kavandatava partnerluslepingu eelarve prognoosile.

3. Eelnõu terminoloogia

Käskkirjaga uusi termineid kasutusele ei võeta.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab järgmistele Euroopa Liidu määrustele:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted ühisesse strateegilisse raamistikku kuuluvate fondide – Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi – kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1083/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1304/2013, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1081/2006.

5. Käskkirja mõjud

Eelnõuga tehtavad muudatused tuginevad toetatavate tegevuste elluviimise käigus kujunenud vajadustele ning võimaldavad saavutada tegevustele seatud eesmärgid. Tegevuste 2.1 ja 2.2 eelarvetes tehtavad muudatused tagavad rahalised vahendid infoplatvormi ja PPA vastavate andmebaaside vahelise automaatse andmevahetuse välja arendamiseks, et pikemas perspektiivis kokku hoida selleks praegu kuluvat PPA personali tööaega ja tööjõukulu. Tegevuste 2.1 ja 2.2 vaheline eelarve ümbertõste tuleb muudatusena sisse viia ka meetmete nimekirja selle järgmise muutmise käigus.

Tegevuse 2.3 muudatusega sätestatakse tegevuse partneriteks MTÜ Kodukant, Tartu Linnavalitsus ja Terviseamet ja nähakse neile ette eelarve, et arendada nende vastutusalas olevaid teenuseid Eestisse elama asunud välismaalaste vaates ja soodustada seeläbi nende kohanemist Eesti ühiskonnas.

6. Käskkirja rakendamiseks vajalikud kulutused ja eeldatavad tulud

TAT-is sätestatud tegevusi rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondi ja Eesti riigi vahenditest TAT-i abikõlblike kulude eelarve ulatuses, seega eelnõu rakendamisega ei kaasne täiendavaid kulusid.

7. Käskkirja jõustumine

Käskkiri jõustub selle allkirjastamisel, kuid seda rakendatakse tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2019. a.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastatakse perioodi 2014–20120 struktuuritoetuse seaduse § 13 lg 3 alusel õigusaktide kooskõlastamise infosüsteemis korraldusasutusega (Riigi Tugiteenuste Keskus koos Rahandusministeeriumiga), valdkondlikku komisjoni kuuluva rakendusasutusega (Kultuuriministeerium) ning teiste rakendusasutustega, kes vastutavad sama prioriteetse suuna meetme, meetme tegevuse või meetme tegevuste kogumi rakendamise eest (Haridus- ja Teadusministeerium ja Sotsiaalministeerium), ning rakendusasutustega, kes vastutavad läbivate teemade elluviimise eest ja kelle vastutusala läbiva teema eesmärke toetatavad tegevused mõjutavad (Sotsiaalministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Riigikantselei ja Rahandusministeerium). Eelnõu saadetakse kooskõlastamiseks rakendusüksusele SA Innove ning teadmiseks TAT-i partneritele PPA, SMIT, MTÜ Kodukant, Tartu Linnavalitsus ja Terviseamet.